

ზედან ხელოვნურ მღვიმეში ყავასაც რომ მივართმევდით, ახლა ნახევრად ნგრეული განაცამტვერი რომ მიდგას, ყველანი გულით ჰხარობდნენ მიჯრით მიწყობილ ნიერების აფერადებულ ციაგზე და სჭვრეტდნენ თითქმის მცოდნენიც ბრწყინვით მოჭრილი თვალებით ტყვიის ციმციმს და მარჯნულს.

აგრეთვე დარბაზებშიდაც უცხო რამ იყო მხატვრობა, სადაც მორთული ქალ-ვაენი ბალნარში დასერილობდნენ და ჩამოქნილი თითებით ვარდებს აწვდიდნენ ერთმანეთს. დიად, ამის მსგავს რამეებს კვლავ ამა ზედ ვინ შეჭხედავს! და კმუნვისაგან მე თითქმის გარედაც ველარ გავდივირ, რადგანაც სულ ყველაფერი უნდა გარდიქმნეს გემოზე, როგორც მცოდნენი ამბობენ, და შეილებოს სულ თეთრად ფიცრები ლობეებისა გინა ხის გრძელი სკამები.

ირველივე ყოველი საგანი უკვე ჩანს გლასი და სადა; დღეს არვის უნდა ხარატი და ალარც ოქროს ვარაყი, ყოველის უმეტეს ძვირფასობს ზე უცხოეთში ნაყიდი, აი, მეც კმაყოფილებით გავიკეთებდი რამ ახალს, კვალში მივსდევდი დროებას და მოვკაზმავდი ისე სახლს, მაგრამ ყოველ კაცს აზინებს, შეეცვალოს თუნდაც მცირე რამ, რადგან დღეს ვის შეუძლია ოსტატებს მისცეს ხელფასი? წინაზედ გულში ვიფიქრე,—მიქელ მთავარანგელოზი, ჩემს აფთიაქს რომ აღნიშნავს, კვლავ მომეოქროება, ის საშინელი დრაკონიც, ფეხებში რომ ეკლავნება; მაგრამ ჯობს ისევ გახუნდეს; რადგან დამაფრთხო ხელფასმა.

ვარლამ დონდუა.

(შემდგომი იქნება).

მხატვრების პროფილები
ირაკლი გამრეკელი

ქართული მხატვრობა მიდის წინ იმ გეზით, რომელიც მისი ისტორიიდან გამომდინარეობს. აქსიომად შეიძლება ითქვას, რომ გამარჯვება მხოლოდ მაშინაა შესაძლებელი, როცა მხატვრის შემოქმედებას საფუძვლად უდევს ელემენტები, რომელნიც საზოგადოთ ახასიათებენ საშობლო ქვეყნის ხელოვნებას (მე მხედველობაში მაქვს ხელოვნებანამდვილი, და არა ის, რომლის გავრცელება დავალებული აქვთ სპეციალურად ამისთვის შექმნილ დაწესებულებებს). განა აღმოსავლეთი და, კერძოდ, სპარსეთი ან საქართველო არ არის მთავრობების წყარო ყველა იმ დასავლეთ ევროპის ოსტატებისათვის, რომლებთანაც ბევნ ვსწავლობდით, და მთავარი რამ კი ვერ ვისწავლეთ,—სახელდობრ ის, რომ არ შეიძლება მხოლოდ უაზრო წამბამძველობა და რომ კაცმა კი არ უნდა ეძიოს იაგისი ორიგინალობა, არამედ უნდა შექმნას მხატვრული ნაწარმოებნი და არასოდეს არ უნდა დაივიწყოს ის, რომ წყარო, საიდანაც დასავლეთი იღებს, არის აღმოსავლეთი და ჩვენ თვითონ. აი მაგალითები. მხატვრები, რომლებიც გერმანიაში, საფრანგეთში სწავლობდნენ და შემდეგ საქართველოში დაბრუნდნენ, სცდილობდნენ თა-

ვიანთ შემოქმედებაში შეეტანათ დასავლეთის მეთოდები და ტრადიციები, გაჩნდა მთელი რიგი სურათებისა საქართველოს ცხოვრებიდან, რომელნიც შესრულებულნი არიან მიუნხენის მხატვრული ტრადიციის მიხედვით (უფროსი გაბაშვილი). სამწუხარო იყო მათი ბედი; ეხლა თითქმის ყველამ იცის, რომ ყველაფერი ეს—ის არ არის, რაც უნდა იყვეს. მეორე მხრივ—ნიკო ფიროსმანიშვილი, უსწავლელი მხატვარი, რომლის ცხოვრება ასეთი უღებლო იყო და ტფილისში გატარდა. ნიკო ფიროსმანიშვილი, რომელმაც შექმნა ქართული დაზგური მხატვრობა, ცნობილია საქართველოს გენიოსად. იგი მოდის აღმოსავლურ ხელოვნების ფესვიდან. სპარსეთი და ბიზანტია—ორი კულტურა, რომელთა უდიდეს გავლენას განიცდიდა ქართული მხატვრობა, ფიროსმანიშვილში უსრულესად არიან შენამებულნი. სპარსული ორნამენტალიური მიდგომა საგნისადმი, კრელი ფერადები სურათში, მხატვრული სიმეტრიები, უჩრდილ-სინათლობა—აი ნაწილი სპარსული ტრადიციების; დადგრომილობა და ასკეტიური შესრულება—არის შედეგი ბიზანტიის გავლენის; მაგრამ ყველაფერი ეს შემოსილია ქართული კოლორიტით, ფორმების ახალი (დასახელებულ კულტურებთან მიმართებით) კომპოზიციებით, წმინდა ქართული სულით, დიდებული ერის შვილის მიერ, როგორც იყო ნიკო ფიროსმანიშვილი. მართლაც, ყველაზე უფრო მგრძობი და ნიჭიერი, საქართველოს ერთი პირველი მხატვართაგანი, ლადო გუდიაშვილი, გახდა არა მართო შემყვიდრე, არამედ მოწაფედაც, ფიროსმანიშვილისა. პარიზში გატარებულმა წლებმა ვერ შეაყვარებინეს გუდიაშვილს ის მიმართულება, რომელსაც იგი წინა დედადგა. შემდეგი ახალი თაობა მხატვრებისა, თავის მხრივ, განიცდის დიდ გავლენას გუდიაშვილისას ანუ, უკეთ, მისი შემოქმედების ერთი მხარისას, ე. ი. იმ მხარისა, სადაც უფრო გუდიაშვილია, ვინემ ფიროსმანი. ამ ახალგაზრდა მხატვართა ჯგუფიდან, როგორც ერთ-ერთ უნიჭიერესთაგანს, მე ეხლა დავასახელებ ირაკლი გამრეკელს.

ირაკლი გამრეკელის პირველ დებიუტს 1921 წელში შეუძინებლად არ ჩაუვლია. უფრო შინაგანი განცდებით და არა ფორმის ძიებით გატაცებულმა, მან ბევრ რასმე მიაღწია ფერადთა საუცხოო შეხამების გზით სხვა და სხვა სულიერ მოძრაობათა გამოხატვით. მისი აკვარელები „მალღარია“, „სიკვდილის ცეკვა“ დარჩებიან ახალგაზრდა მხატვარის ძიებათა საინტერესო დოკუმენტად. განუწყვეტელი მუშაობით გამრეკელი განაგრძობს წინსვლას და ერთნაირად იმარჯვებს როგორც აკვარელით, ისე ტემპერში, ზეთით და დეკორაციით. კ. მარჯანიშვილთან თანამშრომლობით, ირაკლი გამრეკელი სდგამს ახალ თეატრში „სალომეას“. მაყურებლის წინაშე, მოქმედების დროს, სცენის უკან, ადგილს იცვლიდა და მიდიოდა ფარდა. როდესაც სცენაზე სალომეას ვნება სჩქეფდა, მაყურებლის თვალწინ იშლებოდა სისხლისფერი ფარდა; მაგრამ აი აღსრულდა მკვლელობა, და ბოროტმოქმედ ქალს ზევიდან ემუქრებიან შავი ღრუბლები, ოქროთი შეფერილნი. ორიგინალურ გეგმაზე აგებული დეკორატიული ნაწილი, უსაგნო მანერით (განყენებულად)

შესრულებული, იწვევდა საერთო აღტაცებას იმ ხალხისას, რომელიც აფასებს ახალ ხელოვნებას, და ამ დაფასების ღირსი ახალგაზრდა მხატვარი უსათუოდ იყო. ეს პირველი, გამართლებული ცდა უსახავს ახალგაზრდა მხატვარს უდიდეს გზას. ეს გზა არის—ქართული სცენის დეკორატიული ნაწილის რეფორმაცია. შემდეგი მუშაობა და წინსვლა მხატვრისა ამ მიმართულებით დამოკიდებულია ქართული სცენის ხელშეწყობაზე. ვუსურვოთ მათ—სრულებით გამოეთხოვონ ვიწრო ეტნოგრაფიულ ტრადიციულ დეკორაციებს და გადავიდნენ ახალ შემოქმედებაზე.

გამრეკელი ჯერ ახალგაზრდაა, მის წინ გადაშლილია დიდი პერსპექტივები და ამოცანები ნახატისა და კომპოზიციის, მაგრამ ცოტა ხნით მოვიცადოთ, და ჩვენ მალე მოვესწრობით მისს დიდ მიღწევებს და გამარჯვებებს.—ამის თავმდებია მისი ახალგაზრდობა, ნიჭი და შრომის მოყვარუება.

მხატვარი კირილე ზდანევიჩი.

ხელოვნება.

რომ უკანასკნელ ხანებში მწერლობამ ლოზუნგად მიიჩნია ირრეალიზმი—ეს ყველასათვის ცხადია. რეალიზმის ანტიპოდურ ბანაკში—აღმართული ხელოვნების ახალი დროშა—საოცრად იზიდავს ყველა იმათ, რომლებსაც—დღეს მწერლობისადმი სამსახური განუზრახავთ. ცხოვრების შავი სილუეტები და ცხოვრების სასიცოცხლო ხაზების—ქვეყნის მწარე გაღიმებაში გარდატეხა, სრულიად არ აფრთხობს ქართველ ხელოვანს—და ის მაინც განაგრძობს თავის საქმიანობას, ფიქრობს რა სინამდვილის, ამ მეცნიერულ და ფილოსოფიურ ანალიზის ობიექტის „ფანტასტიურ ზღაპრის“ ობიექტად გადაიტანას. ამ საქმიანობით თანდათან ჩამოყალიბდა ახალი ხელოვნების გეზი და რღვევის ნიადაგზე დადგა (თითქოს! რეალიზმის შენობა. ამ დღიდან იწყო რეალიზმის მწყობრი თეორეტიულ—სისტემისა და რეალისტურ ესთეტიკის შეცვლა—ირაკლიონალურ ესთეტიკურ თეორიით ყოველივე ის რაც წინააღმდეგობაშია ცხოვრებასთან ვერ დაუკავშირდება გონებას—როგორც რეალისტურად განწყობილს,—და ამისათვის, ამბობს ირაკლიონალური თეორია, გონების ავტორიტეტი არ არის მისაპყნველი რამდენად ღირებულა ასეთი მოსაზრება. ჩვენ ვფიქრობთ, ირაკლიონალურ თეორიის შექმნა შინაგან წინააღმდეგობებში ჩაეარდნას ნიშნავს,—ვინაიდან „თეორიის“, როგორც სახელწოდების ქვეშ, ჩა-